

VREME reciklaže

Upravljanje ambalažnim otpadom

**SEKO
PAK**

КОМЕРЦИЈАЛНА
БИРО

SEKOPAK

The logo for SEKOPAK features the brand name in bold green capital letters. To the right of the text is a circular icon composed of two overlapping semi-circles, one green and one yellow. Below the text and icon is a large graphic consisting of two overlapping semi-circles, one green and one yellow, set against a white background.

Sadržaj

Kako upravljati ambalažnim otpadom	4
Osnivačko članstvo	7
Zelena tačka	9
Čačak: Od uspešnog projekta do ugovora	10
Intervju: Rebeka Božović – Nove navike i nov sistem	12
Kampanja 2011: Veliko Đubre	14

Sekopak kao spona između industrije, lokalne samouprave, Ministarstva životne sredine i građana, organizuje i razvija sistem upravljanja ambalažnim otpadom po uzoru na EU

Dodatak uredila: Jelena Grujić (za Sekopak)

Novinarka: Ivana Milanović Hrašovec

Fotografija sa naslovne strane: Dušan Mirković

Prelom: GCV "Vreme", Vladimir Stankovski

Štampa: Rotografika, Subotica

OBJAVLJENO KAO DODATAK NEDELJNIKA „VREME“ BR. 1042, OD 23. DECEMBRA 2010.

Kako upravljati ambalažnim

MINISTAR OLIVER DULIĆ
NA SORTIRNOJ TRACI U
NIŠU: početak akcije
"Vašu ambalažu u reciklažu"

Ambalažni otpad zapreminski čini 70 odsto ukupnog otpada koji jedna zemlja proizvede. Sav novac koji Sekopak dobija od klijenata za organizovanje sistema upravljanja ambalažnim otpadom, dalje ulaže za pokrivanje gubitaka koji bi sakupljači imali da ovih subvencija nema

Sistem upravljanja ambalažnim otpadom u jednom gradu/opštini projektuje se u odnosu na broj stanovnika. Sekopak, u saradnji sa lokalnom samoupravom i sa partnerima, operaterima za sakupljanje ambalažnog otpada i za njegovo zbrinjavanje, organizuje ovakav sistem.

Srbija je podeljena na više regionalnih jedinica od kojih svaka ima svoju regionalnu javnu deponiju na koju više lokalnih samouprava deponuje smeće svojih građana. Na primer, 9 lokalnih samouprava (Užice, Čačak, Ivanjica, Požega, Kosjerić, Lučani, Arilje, Čajetina i Bajina Bašta) deponovaće smeće na regionalnoj

deponiji Duboko. Lokalne samouprave plaćaju 20 do 30 evra po toni smeća za deponovanje, plus pokrivaju i troškove transporta do deponije. Partnerstvo sa Sekopakom je za njih veoma isplativo, budući da 70 odsto zapremine (20-30 odsto težine) ukupnog otpada jedne sredine predstavlja ambalažni otpad.

Sekopak kao operater sistema, najpre u saradnji sa lokalnom samoupravom organizuje *primarnu selekciju* ambalažnog otpada. To je izuzetno važno, budući da se na taj način smanjuje količina otpada koji treba da se transportuje do deponije (pa se tako drastično smanjuju i troškovi koji su se izdvajali za

otpadom

transport), a sa druge strane se produžava i vek trajanja jedne deponije. Primarna selekcija otpada podrazumeva razvrstavanje ambalažnog otpada na mestu njegovog nastanka: u škola, domaćinstvima, na radnim mestima, domovima zdravlja i sl. Potrebno je postavljanje mreže posebnih kontejnera za papir, staklo i plastiku. U Subotici, na primer, postavljeno je više zelenih ostrva širom grada. Identičan sistem pokreće se u svim opštinama/gradovima sa kojima Sekopak sklopi ugovor. Broj kontejnera zavisi od ulaganja lokalne samouprave, ali je uvek u tendenciji povećanja. Dalje, u organizaciju primarne selekcije spada i podela i redovno dostavljanje Sekokesa građanima, gde sami građani mogu da razvrstavaju svoj otpad. Primarna selekcija umanjuje više od 25 odsto smeća koji ide na deponiju. Smeće koje se sortira u primarnoj selekciji može ići direktno na reciklažu. Dakle, osim što se ostvari ušteda na transportu, ostvari se i zarada od sekundarnih sirovina koje se dobijaju reciklažom sortiranog otpada.

Oko 75 odsto otpada ide dalje, na *sekundarnu selekciju*, koja iz otpada izvlači još više dobiti. Ukupno pobrojano, od smeća se izvlači: reciklaža, energetska iskoristavanje, kompostiranje (korišćenje organskih materijala za pravljenje komposta od kojeg se dalje preradom izrađuje humus, đubrivo i sl). Konačno, samo ono što preostane otprema se na deponiju.

Lokalne samouprave primarnu selekciju otpada podstiču upućivanjem (edukacijom) stanovništva u način na koji mogu da razvrstavaju otpad. Potom, organizaciju primarne selekcije opštine mogu da obave same (preko svojih komunalnih preduzeća) ili preko operatera kome poveru tu delatnost. Opštine daju koncesije *operaterima za upravljanje otpadom* koji organizuju delatnost sakupljanja i transportovanja, eventualno i sortiranja i baliranja materijala koji potom predaju *recikleru*.

Operateri za upravljanje otpadom mogu da budu komunalna preduzeća koja su unapredila svoje poslovanje i opremila se za upravljanje sortiranim ambalažnim otpadom, a ima i privatnih kompanija koje se time bave. Sekopak je strateški opredeljen za saradnju sa komunalnim preduzećima, ali partnere nalazi i u privatnim kompanijama koje posluju sa uredno pribavljenim dozvolama. Sekopak je operater sistema, on se dakle ne bavi fizičkim zbrinjavanjem ambalažnog otpada, već taj posao organizuje preko svojih partnera, operatera za upravljanje otpadom. Partneri Sekopaka su operateri Porr Werner & Weber-Niš, Komunalac-Čačak, Čistoća-Kragujevac, Čistoća i zelenilo-Subotica, i drugi. Neka komunalna preduzeća imaju svoje privatne dostavljače koji transportuju otpad na deponije, ali je u najvećem broju slučajeva reč o javnim transportnim preduzećima. Oni su takođe partneri Sekopaka, koji su zaduženi da se ambalažni otpad transportuje na reciklažu.

Sekopak je prvi operater sistema upravljanja ambalažnim otpadom u Srbiji; od Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja u maju ove godine dobio je dozvolu na pet godina. Sekopak organizuje upravljanje svim vrstama ambalažnog otpada: plastika, papir, karton, staklo, metal i drvo.

Planiranje sistema Sekopak organizuje iznova u svakom konkretnom slučaju, a u saradnji sa svim akterima: lokalnom samoupravom, operaterima za upravljanje otpadom, reciklerima, itd. Zajednički se definišu vrste ambalažnog otpada kojima će se upravljati (ne opredeljuju se svi za sve vrste ambalaže, u nekim slučajevima sistem se uspostavlja postupno), zatim način i učestalost sakupljanja, broj i lokacije mesta na kojima će se to vršiti, vrste i kapaciteti opreme koja će se koristiti kao i drugi segmenti neophodni za uspostavljanje efikasnog sistema.

Sekopakov sistem upravljanja ambalažnim otpadom bazira se na ugovorima koje Sekopak potpisuje i realizuje sa svojim *dobavljačima*, sakupljačima ambalažnog otpada. Međutim, za organizaciju sistema od ogromne strateške važnosti je saradnja Sekopaka sa lokalnim samoupravama. Osim što su one u najvećem broju slučajeva vlasnici komunalnih preduzeća sa kojima se zajednički razvija sistem prikupljanja (ambalažnog) *komercijalnog otpada*, lokalne samouprave imaju ogroman interes i da razvijaju kvalitetno upravljanje *komunalnim otpadom* (otpadom prikupljenim iz domaćinstava, škola, organizacija, na ulicama itd.) na svojim teritorijama.

Veoma je važno istaći da su partneri Sekopaka, sakupljači ambalažnog otpada, finansijski subvencionisani za svoj deo posla. Subvencije pokrivaju razliku između troškova za sakupljanje otpada i njegove realne, tržišne vrednosti (novca koji se dobija njegovom prodajom). Sekopak je upravo stoga neprofitna organizacija: sav novac koji dobija od klijenata za organizovanje sistema upravljanja ambalažnim otpadom, Sekopak dalje ulaže pokrivajući gubitke koji bi sakupljači imali da ovih subvencija nema. Logično da bi se sistem urušio veoma brzo ukoliko

Sanitarne deponije

Pored javnih komunalnih deponija na koje se doprema smeće jednog celog regiona, u Srbiji su ove godine po prvi put započele sa radom dve nove sanitarne deponije, u Jagodini i u Leskovcu, koje su izgrađene po vrhunskim standardima. Izgradila ih je kompanija Porr Werner & Weber u saradnji sa lokalnim samoupravama. Na sanitarnim deponijama će se plaćati deponovanje materijala koji doprema lokalna samouprava. One se odnose na komunalni otpad. Srbiji tek predstoji izgradnja adekvatnog broja sanitarnih deponija.

bi makar jedna karika u lancu poslovala sa gubitkom. Stoga je subvencionisanje dugoročno ulaganje Sekopaka u održivost sistema upravljanja otpadom. Klijenti Sekopaka koji ga plaćaju da organizuje sistem obavezni su po zakonu da regulišu otpad koji proizvode, ali i da nije zakona koji ih na to obavezuje, ušte-da koja se postiže čvrstom kontrolom otpada je – ogromna.

Saradnja Sekopaka sa gradovima i opštinama počela je u prvom polovini godine, i ugovori su do sada potpisani sa 12 gradova i opština. Na njihovim teritorijama Sekopak sada obezbeđuje ispunjavanje zakonskih obaveza za svoje klijente kompanije, zakonske obveznike. Sa svojih sada već preko 150 klijenata Sekopak pokriva oko 30 odsto srpskog tržišta u upravljanju ambalažnim otpadom.

Zakon obavezuje Sekopak da izveštava državu o plasiranim količinama ambalažnog otpada, o usklađenosti sa uslovima za izdavanje dozvole za rad, kao i o mnogim drugim stvarima. Međutim, najznačajnija i finansijski najzahtevnija obaveza jeste ispunjavanje nacionalnih ciljeva za kompanije koje su Sekopaku ukazale poverenje da za njih radi taj posao. Sekopakov primarni fokus je na iznalaženju najrentabilnijeg načina da efikasno postigne te ciljeve. "Kao svog najvećeg partnera u tom procesu Sekopak izdvaja lokalnu samoupravu, i to ne zato što je na to obavezna po zakonu, već zato što je to dobro za građane i sredinu u kojoj živimo", rekla je Rebeka Božović, generalna sekretarka Sekopaka.

Lokalna samouprava je po Zakonu o komunalnim delatnostima obavezna da organizuje sakupljanje komunalnog otpada. Građani plaćaju tu uslugu lokalnoj samoupravi, koja pak budžetskim sredstvima plaća (najčešće) komunalna preduzeća za obavljanje tog posla. Komunalna preduzeća ostvaruju profit i od prodaje materijala iz primarne selekcije koji se koristi kao sekundarna sirovina.

Za sada, građani Srbije plaćaju samo sakupljanje ambalaže, ali će uskoro početi da plaćaju i deponovanje otpada. Stoga je u velikom interesu građana da sami vrše primarnu selekciju otpada, jer se na taj način smanjuje količina smeća koji mora da se deponuje.

Čemu služi sortiranje?

Sortirani ambalažni otpad se dalje koristi kao sekundarna sirovina za nove proizvode, odnosno reciklira se, spaljuje radi dobijanja energije, ili se na neki drugi način ponovo upotrebljava. Razvrstavanje, odnosno sortiranje otpada može da bude primarno i sekundarno. Primarno podrazumeva da se otpad razvrstava po grupama na samom izvoru nastanka (u kući, školi, kancelariji, fabrici, ulici, restoranu ili nekom drugom mestu javnog okupljanja), dok sekundarno podrazumeva ili da se iz otpada, koji je mešavina svih različitih odbačenih materijala i predmeta, dobija materijal za dalje korišćenje, ali kao takav teži je za preradu, ili se primarno sortirani otpad dodatno razvrstava. Sirovina dobijena iz mešovitog otpada je lošijeg kvaliteta i biće je manje nego sirovina dobijena iz primarnog razvrstavanja.

Božović: Pripremajte petogodišnje planove

Rebeka Božović, generalna sekretarka Sekopaka, naglašava da veliki posao tek predstoji, s obzirom na to da se u Evropi reciklira više od 50 odsto otpada, a u Srbiji svega pet do osam odsto.

"Građani će morati da promene svoje navike kada je reč o bacanju smeća, dok industrija ima obavezu da se pobrine za svu ambalažu, ali i druge vrste otpada koje plasira na tržište. Nacionalni ciljevi, koji su utvrđeni prošle godine, odnose se na količine ambalažnog otpada za koje industrija mora da organizuje razvrstavanje, sakupljanje i reciklažu na godišnjem nivou. Pokriven je period od pet godina, što znači da svi koji su odgovorni za ispunjavanje tih ciljeva, kao i oni koji od posla sakupljanja i prerade zarađuju za život, mogu da prave petogodišnje planove za ulaganje u sakupljačke i preradne kapacitete i dobiju finansijsku podršku za biznis. To je i Sekopaku omogućilo da započne implementaciju sistema za upravljanje ambalažnim otpadom u ime industrije", rekla je Božović.

Sistem za primarnu selekciju nije još uvek dostupan svim građanima, i to je takođe posao koji predstoji svim akterima. Do sada je najveća količina otpada završavala na deponijama, i to često onim divljim, koji su ogromni zagađivači, i koji osim toga zauzimaju dragoceno zemljište i oduzimaju ogromna (budžetska) sredstva za uklanjanje i saniranje svih posledica po zdravlje i okolinu.

Integrativni sistem upravljanja ambalažnim otpadom – za čije se uvođenje Sekopak godinama zalagao – donosi uštedu lokalnim samoupravama i građanima. Što se tiče koristi koje kompanije, Sekopakovi klijenti, imaju od poveravanja posla upravljanja otpadom, ona se ogleda u subvencijama kojima ovo društvo nadoknađuje razliku između troškova sakupljanja i tržišne vrednosti sakupljenog materijala. Sekopak od novca koji dobija od klijenata za svoju uslugu nadoknađuje subvencije. U tom smislu, Sekopak predstavlja vrstu privrednog fonda koji je organizovan po principu kakav je zastupljen u 27 zemalja EU.

Subvencije se isplaćuju po toni sakupljenog i predatog ambalažnog otpada ovlašćenom recikleru. Ukoliko nema reciklera na datoj teritoriji, subvencije se isplaćuju za sav izvezen materijal radi reciklaže, za koji se podnosi precizna evidencija.

"Strateški interes Sekopaka, kao udruženja srpske privrede, jeste razvijanje i jačanje srpske reciklažne industrije u prvom redu. Zato se maksimalno podstiče rad sakupljača sa domaćim reciklerima, radije nego izvoz", ističe za "Vreme" Ivana Pavlović, zamenica direktora operacija. Osim toga, domaći reciklери razvijaju mnogo jeftiniji proces ambalažne proizvodnje – ambalaža koja se proizvede u Srbiji i od recikliranog materijala znatno pojeftinjuje i krajnji proizvod – onaj koji dolazi na sto građana.

Kućni otpad treba sortirati

Dok industrija ima obavezu da se pobrine za celokupan ambalažni i drugi otpad koji plasira na tržište, građani Srbije će morati da promene svoje navike kada je reč o bacanju smeća. Apeli ekoloških aktivista, Ministarstva životne sredine i Sekopaka usmereni su ka tome da se navika građana u pogledu primarne separacije otpada mora promeniti. Drugim rečima, svako

u svom domaćinstvu trebalo bi da razvrstava otpad. Iz Sekopaka poručuju da kućno smeće treba sortirati po grupama i odlagati ga u posebne kontejnere za plastiku, staklo, papir, metal. U slučaju kada takvi kontejneri nisu postavljeni, treba sortirati i odvajati različito kućno ambalažno smeće u posebnu kesu a potom ga odlagati u kontejner, jer će tako sortirano biti lakše sakupljeno i predato dalje u proces prerade. Važno je istaći da taj ambalažni otpad ne treba mešati s ostacima hrane.

Sortirani ambalažni otpad se dalje koristi kao sekundarna sirovina za nove proizvode, odnosno reciklira se, ponovo se iskorišćava ili se spaljuje radi dobijanja energije. Kako sada stvari stoje, podaci kazuju da se u Srbiji reciklira svega pet do osam odsto otpada a u Evropi više od 50 odsto.

OSNIVAČKO ČLANSTVO U SEKOPAKU

Sekopak d.o.o. je otvoreno i neprofitno društvo devet ravnopravnih osnivača: A&P Pepsi, Ball Packaging, Apatinska pivara, Carlsberg Srbija, Tetra Pak Production, Koncern Bambi-Banat, Fresh&Co, "Knjaz Miloš" i Coca-Cola Hellenic.

Sekopak svojim osnivačima omogućava da kroz jedinstven sistem upravljanja ambalažnim otpadom efikasno i rentabilno zbrinu svoj ambalažni otpad i ispune svoje zakonske obaveze i društveno-odgovorne ciljeve prema životnoj sredini. Ne postoji nikakva razlika u tretmanu klijenata i koosnivača Sekopaka: sa svim kompanijama potpisuje se identičan, Standardni ugovor. *Jednak tretman svih klijenata* – nezavisno od vrste i količine njihovog ambalažnog otpada, od obima i resora njihovog poslovanja i tržišta koje obuhvataju – jedno je od osnovnih načela na kojima Sekopak bazira svoje poslovanje. Štaviše, jednak tretman svih klijenata (zakonskih obveznika), bio je preduslov Ministarstva zaštite životne sredine i prostornog planiranja za izdavanje Operaterske dozvole Sekopaku.

Sekopak je sasvim otvoren za prijem novih članova u asocijaciju osnivača. Članice u osnivačkoj asocijaciji mogu biti iz svih grana industrije, pa tako i onih koje u ovom trenutku nisu zastupljene u Sekopaku a koje će sigurno predstavljati nove poslovne izazove u bliskoj budućnosti: industrija nameštaja, cementna industrija, industrija automobila. Sekopak je do sada poslovao prvenstveno sa proizvođačima, punionicama, distributerima i uvoznici robe široke potrošnje koja je ambalažno pakovana i koja se proizvodi ili se uvozi na područje Srbije.

Govoreći o osnivačkom članstvu u Sekopaku, kompaniji koja

Odlična saradnja Sekopaka i resornog ministarstva

Aleksandar Vesić, pomoćnik ministra životne sredine, izjavio je za "Danas" da je Sekopak dao veliki doprinos u izradi Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu, koji je usvojen u maju prošle godine.

"Sekopak je konstruktivnim predlozima i učešćem na sastancima i okruglim stolovima koje je Ministarstvo organizovalo u saradnji sa Privrednom komorom Srbije dao veliki doprinos u izradi Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu. Zakon je u potpunosti usklađen sa propisima EU, ali je bilo prostora da neke odredbe prilagodimo domaćem tržištu. Na primer, umesto depozitnog sistema, gde bi najveći teret prilikom uspostavljanja reciklažnog sistema pao na pleća potrošača, izabran je integrisani sistem, gde po principu "zagađivač plaća" odgovornost za ambalažni otpad ima upravo proizvođač odnosno onaj koji robu plasira na tržište", objašnjava Vesić. On dodaje da još ne postoje zvanični podaci o tome da li je industrija ispunila svoje obaveze predviđene nacionalnim ciljevima za ovu godinu, ali ističe da svi parametri ukazuju na to da je pet odsto ambalažnog otpada prikupljeno i reciklirano. Pomoćnik ministra kaže da je saradnja Ministarstva i Sekopaka izuzetno dobra, "jer što je bolja saradnja, bolje je svima nama pošto je Srbija čistija, a otpad umesto na deponijama, pored puteva ili u rekama, završava u procesu reciklaže."

Inače, zvaničan početak osnivanja sistema preko srpskih kompanija koje se bave komunalnim otpadom objavio je ministar životne sredine Oliver Dulić na ceremoniji otvaranja u Nišu, 31. maja ove godine, kada je s gradonačelnikom tog grada pred predstavnicima medija i zainteresovanom publikom demonstrirao sortiranje ambalažnog otpada. "Proizvodi iz Srbije koji budu nosili tu oznaku biće izjednačeni na žestokom i konkurentnom tržištu Evropske unije. Teško je zamisliti proizvode koji mogu da se izvoze iz ove zemlje, a nemaju Zelenu tačku", rekao je Dulić.

postane članica osnivačke asocijacije omogućeno je da učestvuje u dizajniranju višematerijalnog integrisanog sistema za upravljanje ambalažnim otpadom u Srbiji u svim njegovim detaljima. Članice donose odluke o tome koji je najefikasniji i najrentabilniji način za postavku sistema u vlastitoj kompaniji. Takođe, kompanija će biti blagovremeno obavještena o svim propisima koji se u ovoj oblasti pripremaju, i moći će da da doprinos u procesu donošenja tih propisa.

U skladu s *Ugovorom o osnivanju Sekopaka*, zainteresovana kompanija postaje članica nakon što obavi pravnu proceduru pristupanja, odnosno potpiše Ugovor o osnivanju i o uplati osnivačkog kapitala. Na taj način, kompanija-članica stiče pravo da u Skupštini Sekopaka bude zastupljena sa jednim svojim predstavnikom, čime dobija i pravo da glasa u Skupštini i učestvuje u donošenju odluka, a u skladu sa Ugovorom i zakonom.

Prvi korak koji zainteresovana kompanija može da uradi jeste da popuni *Kontakt formular o članstvu*. Reč je o *on line* prijavljivanju, i formular može naći na veb-sajtu Sekopaka, na adresi: <http://sekopak.com/clanstvo.php>. Posle prijavljivanja, Sekopak će stupiti u kontakt sa zainteresovanom stranom i poslati potrebne dokumente o pristupanju.

OBVEZNICI SEKOPAKA

Novim zakonima usvojenim 2009. godine propisane su obaveze za sve kompanije koje na tržište plasiraju robu u ambalaži. Obaveza upravljanja ambalažnim otpadom uvedena je za sve proizvođače, uvoznike, punioce i isporučioce koji godišnje na

Dve najmodernije deponije u Srbiji:
Leskovac i ...

tržište Srbije plasiraju više od 1000 kilograma ambalažnog otpada; zakon ih definiše kao *obveznike*.

Budući da ambalaža koju industrija plasira na tržište nakon upotrebe postaje otpad, potencijalno izuzetno opasan po zdravlje životne sredine i po zdravlje ljudi, zakon propisuje obavezu upravljanja otpadom na način koji je ekološki bezbedan, u zakonu definisan kao *integrisani sistem*.

Dakle, integrisani sistem upravljanja ambalažnim otpadom, kakav sprovodi i Sekopak kao *operater sistema*, podrazumeva da su obveznici – po principu “zagađivač plaća” – dužni da se pobrinu za ambalažu koju plasiraju na tržište i nakon što je ona upotrebljena. Konkretno obaveze precizirane su Uredbom o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2010. do 2014. godine. Ta Uredba definisala je i *Nacionalne ciljeve* koji predviđaju konkretne procenete u kojima se mora upotrebiti ili reciklirati svih pet materijala od kojih se pravi ambalaža (papir/karton/tetrapak, plastika, staklo, metal i drvo) u narednim godinama. Do kraja ove godine, na primer, proizvođači i uvoznici imaju obavezu da prikupe i recikliraju *do pet odsto* svoje ambalaže, ili će za neispunjenje ove obaveze plaćati kazne koje dosežu i do milion dinara.

Svaka kompanija, kao obveznik, može svoje zakonske obaveze ispuniti samostalno (uz pribavljanje petogodišnje dozvole od Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja) ili prenošći svoje obaveze ovlašćenom operateru sistema (uz plaćanje naknade). Većina proizvođača i distributera odlučila se da za posao sakupljanja i upravljanja ambalažnim otpadom koristi usluge operatera poput Sekopaka.

Prenosom obaveza na Sekopak, klijentima-obveznicima obezbeđen je efikasan, predvidiv i dugoročno održiv način ispunjavanja nacionalnih ciljeva i zakonskih obaveza u pogledu ponovnog iskorišćenja/reciklaže ambalažnog otpada. Obveznici tako postaju rasterećeni nepotrebnih troškova, kao što im je i omogućeno da se fokusiraju na sopstvenu osnovnu delatnost bez potrebe razvijanja vlastitih kapaciteta za upravljanje ambalažnim otpadom.

Pro Europe

Sekopak je u oktobru 2009. godine postao 33. članica Pro Europe (Packaging Recovery Organisation Europe). Pro Europe je osnovana 1995. kao kišobran asocijacija koja okuplja organizacije za ponovno iskorišćenje i reciklažu ambalažnog otpada u zemljama širom Evrope. Zastupajući interese svih organizacija za iskorišćenje/reciklažu ambalažnog otpada i sprovodeći zajedničku platformu za svoje članove, Pro Europe već deceniju i po uživa veliki ugled i autoritet.

Njena misija je da pomogne nacionalnim organizacijama kako bi one svojim klijentima-kompanijama ponudile najkvalitetnije usluge za najmanje troškove. Da bi se to postiglo, Pro Europe doprinosi i razvoju evropskih i nacionalnih zakonodavnih okvira u oblasti upravljanja ambalažnim otpadom, sa posebnim akcentom na odgovornosti proizvođača.

Na samom prijemu Sekopaka u asocijaciju Pro Europe, Rebeka Božović je rekla: “Sada kada je produžena odgovornost proizvođača postala zakonska obaveza u Srbiji, prirodan korak je da se Sekopak priključi Pro Europi. Drago nam je da smo deo ove velike porodice koja obezbeđuje da se planovi iskorišćenja i reciklaže ambalažnog otpada ostvaruju svake godine.”

Pro Europe je i generalni zastupnik licence pod nazivom “Zelena tačka”, robnog simbola koji govori o tome da je za ambalažu koja tu oznaku nosi plaćena nadoknada za njeno zbrinjavanje nakon upotrebe.

Prenos obaveza se obavlja zaključivanjem Standardnog ugovora o preuzimanju obaveza sa Sekopakom, iz Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu, a u skladu sa procentom koji je određen Nacionalnim planom resornog ministarstva. Standardni ugovor je dostupan svim obveznicima na veb-sajtu: www.sekopak.com.

Do sada je već više od 150 preduzeća-obveznika prenelo svoje obaveze upravljanja ambalažnim otpadom na Sekopak potpisivanjem Standardnog ugovora. Sekopak nije ograničen u izboru partnera sa kojima će sarađivati na zbrinjavanju otpada, međutim, njegovo strateško opredeljenje sastoji se u tome da svoj sistem zasniva na saradnji sa komunalnim preduzećima lokalnih samouprava.

Sekopak danas sarađuje sa komunalnim i drugim preduzećima koja obavljaju ovu delatnost u Subotici, Somboru, Novom Sadu, Beogradu, Gornjem Milanovcu, Čačku, Valjevu, Užicu, Kragujevcu, Jagodini, Nišu i Leskovcu, i to je mreža partnera koja

... Jagodina

se svakodnevno uvećava. Zahvaljujući tom partnerstvu, u ovim opštinama/gradovima desetine hiljada domaćinstava već sada odvojeno odlažu sav svoj ambalažni otpad ("suvu frakciju" ukupnog otpada) kako bi omogućili efikasnije prikupljanje, sortiranje, baliranje i transport ambalažnog otpada ka ovlašćenim reciklažnim postrojenjima.

Sekopak je prvi operater sistema upravljanja ambalažnim otpadom u Srbiji. U ovoj godini, Sekopakovi klijenti plasirali su preko 150.000 tona ambalaže na srpsko tržište, od čega je nastalo 9000 tona ambalažnog otpada, sada uredno zbrinutog i recikliranog. Budući da je na srpsko tržište, prema grubim procenama, plasirano ukupno pola miliona tona ambalaže, Sekopak je dosegao 35 do 40 odsto tržišnog udela tokom prve godine poslovanja za klijente.

ZAKONI

Skupština Republike Srbije usvojila je 12. maja 2009. godine dva zakona od izuzetnog značaja u sferi regulisanja postupanja i upravljanja otpadom, a s krajnjim ciljem očuvanja i zaštite naše životne sredine i prirode. To su: Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu i Zakon o upravljanju otpadom.

Ova dva zakona sa svojim podzakonskim aktima predstavljaju pravni okvir kojim je omogućeno da se uspostavi složen sistem organizacije upravljanja otpadom, a posebno važno je i stvaranje zakonskih uslova za reciklažni sistem u Srbiji.

Prema zvaničnim podacima, u našoj zemlji godišnje se proizvede 2,2 miliona tona otpada, od čega je 400.000 tona ambalažnog otpada. Preko 90 odsto smeća u Srbiji umesto u procesu reciklaže završi na deponijama, što je identično procentu smeća koje se reciklira u Japanu. U razvijenim zemljama, plastika, papir, metal, staklo i drvo se ne bacaju, već se prerađuju kao sekundarne sirovine i ponovo upotrebljavaju u iste ili slične svrhe, čime se ostvaruje ogromna finansijska ušteda za proizvođače. Potom, razvija se i izuzetno profitabilna industrijska grana – reciklaža, u kojoj posao mogu da nađu na desetine hiljada radnika.

Robni znak "Zelena tačka"

Kada kupci i potrošači na ambalaži upakovanog proizvoda vide robni znak "Zelena tačka", to znači da proizvođač uvažava svoje obaveze u smislu zaštite životne sredine, odnosno da je ambalažni otpad koji nastaje nakon upotrebe tog proizvoda uredno "razdužen".

To dalje znači da je za ambalažu na kojoj se nalazi robni znak "Zelena tačka" plaćena naknada nacionalnom operateru za upravljanje ambalažnim otpadom, koji je zasnovan na principima evropske Direktive br. 94/62 i principima nacionalnog zakonodavstva.

Direktiva 94/62/EU o ambalaži i ambalažnom otpadu postavlja obavezu "ponovnog preuzimanja" na sve subjekte u lancu do krajnjeg korisnika – proizvođače, pakere/punioce, uvoznike, distributere i maloprodaju, da ponovo iskoriste ambalažu koju plasiraju na tržište u procentu koji države odrede. Ovaj princip "odgovornosti generatora otpada" inkorporiran je i u srpski Zakon o upravljanju otpadom. Međutim, obeležavanje ambalaže "Zelenom tačkom" nije obaveza koja proističe iz zakona, već predstavlja novu mogućnost za svakog proizvođača.

Kompanija Pro Europe (Packaging Recovery Organisation Europe) ima licencu da prava na robni znak i njegovu distribuciju prenosi na nacionalne operatere. Sekopak je sa kompanijom Pro Europe zaključio Osnovni sporazum o licenciranju i na taj način stekao ekskluzivno pravo da na teritoriji Republike Srbije koristi robni znak "Zelena tačka", kao i ovlašćenje da trećim licima na teritoriji Srbije daje pravo da koriste taj znak.

Saglasno pravilima Pro Europe, Sekopak svim zainteresovanim korisnicima znaka "Zelena tačka" nudi i zaključenje standardnog Ugovora o davanju prava na korišćenje tog znaka. Uslov je da korisnik ima potpisan ugovor o prenosu obaveza za upravljanje ambalažnim otpadom s autorizovanim operaterom ili da ima dozvolu nadležnog ministarstva za samostalno upravljanje ambalažnim otpadom.

Već od 2011, Sekopak i svi njegovi klijenti, kao i obveznici koji samostalno ispunjavaju nacionalne ciljeve, imaju zadatak da potrošače i javnost u Srbiji upoznaju sa značenjem i važnošću "Zelene tačke" na ambalaži proizvoda koje kupuju, kao i da ovaj robni znak zaštite od neovlašćene upotrebe.

Međutim, primarni razlozi za uspostavljanje novih zakonskih obaveza jesu zaštita životne sredine i zdravlja ljudi, kao i briga za dugoročno očuvanje ekološkog sistema od zagađenja. Trećina propisa koje je neophodno uskladiti sa Evropskom unijom odnosi se upravo na oblast zaštite životne sredine.

Novim zakonima regulišu se obaveze za sve kompanije koje na tržište plasiraju robu koja nakon upotrebe postaje otpad. U

U Srbiji ima više od 2000 kompanija koje su po zakonu u obavezi da se pobrinu za ambalažni otpad koji plasiraju na tržište

Srbiji ima više od 2000 kompanija koje su po zakonu u obavezi da se pobrinu za ambalažni otpad koji plasiraju na tržište.

Srbija se opredelila za integrisani sistem upravljanja otpadom koji po principu "zagađivač plaća" podrazumeva da su te kompanije dužne da se pobrinu za ambalažu koju plasiraju na tržište i nakon što je ona upotrebljena.

Ta produžena odgovornost proizvođača definisana je Zakonom o ambalaži i ambalažnom otpadu i pratećim podzakonskim aktima – Uredbom o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2010. do 2014. godine i Uredbom o kriterijumima za obračun naknade za ambalažu ili upakovan proizvod. Zakon je dakle definisao obaveze upravljanja ambalažnim otpadom za sve proizvođače, uvoznike, pakere/punioce i isporučioce koji godišnje na tržište Republike Srbije plasiraju nepovratnu ambalažu u ukupnoj količini većoj od 1000 kilograma. Suština tih obaveza odnosi se na ispunjenje nacionalnih ciljeva za ponovno iskorišćenje ili reciklažu ambalažnog otpada, koje je država propisala za period od 2010. do 2014. godine. Do kraja ove godine, na primer, proizvođači i uvoznici imaju obavezu da prikupe i recikliraju do pet odsto svoje ambalaže, inače će plaćati kazne i do milion dinara.

Svako preduzeće može prilagoditi svoje poslovanje ovim obavezama na jedan od tri osnovna načina:

1) Prenosom obaveze upravljanja ambalažnim otpadom na ovlašćenog operatera sistema (Sekopak). To znači da operater sistema za račun svojih klijenata ispunjava obaveze umesto njih, obezbeđujući uslove da svi klijenti zajednički, ili zbirno, ostvare nacionalne ciljeve definisane Uredbom o planu smanjenja ambalažnog otpada.

2) Samostalnim upravljanjem ambalažnog otpada. Predviđena je mogućnost da za ovu delatnost obveznik pribavi dozvolu od Ministarstva za zaštitu životne sredine i prostorno planiranje. Dozvola se izdaje na period od pet godina, a jedan od suštinskih uslova za njeno pribavljanje jeste priprema i podnošenje detaljnog plana upravljanja ambalažnim otpadom.

3) Plaćanje naknade državi za neispunjenu obavezu upravljanja ambalažnim otpadom. Naknada se plaća Fondu za zaštitu životne sredine Republike Srbije za svaki procenat neispunjenog nacionalnog cilja. Plaćanje je predviđeno za one obveznike koji nisu preneli svoje obaveze na operatera niti su pribavili dozvolu za samostalno upravljanje, kao i za obveznike koji ispunjavaju neki od ova dva uslova, ali nisu u celosti uspešni u ostvarivanju nacionalnih ciljeva za ponovno iskorišćenje ambalažnog otpada.

Od uspešnog

Pilot-projekat "Razvoj primarne selekcije ambalažnog otpada" sproveden je u Čačku pre tri godine, pre usvajanja zakona, a jedan od glavnih nosilaca tog projekta je Sekopak. Projekat se pokazao kao veoma uspešan, a ove godine nakon donošenja obavezujućih zakona o upravljanju otpadom i promovisanjem Sekopaka u nacionalnog operatera, između njega i grada Čačka potpisan je dugoročni ugovor o saradnji.

Samo pre tri godine, u ovom gradu problem deponovanja otpada bio je veoma prisutan i to duže od decenije. Prema procenama, na gradskoj i prigradskoj teritoriji Čačka 120.000 stanovnika dnevno generiše oko 70 tona komunalnog otpada, a u selima oko deset tona, što u zbiru iznosi oko 29.000 tona godišnje. Pre projekta, ograničeno upravljanje otpadom bilo je svedeno na sakupljanje, transport i odlaganje otpada na gradsku deponiju, što je predstavljalo veoma ozbiljan ekološki rizik (zagađenje zemljišta, vazduha, rizik od požara itd.), kao i direktne ekonomske gubitke za grad (izražene kroz cenu tone sekundarne sirovine, troškove deponovanja, zemljišta, transportne troškove). Deponovanje komunalnog otpada bila je stalna tema šire javnosti, pa su u prethodnom periodu čačanske lokalne uprave u različitim man-

datima naručile i izradile pet projekata, ali nijedan nije bio realizovan. Kao odgovor na uočeni problem, 2005. usvojen je Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP) koji je postao prelomna tačka u razvoju lokalne politike prema problemu komunalnog otpada. Recimo, na osnovu analize LEAP-a, gradska deponija je istaknuta kao poseban problem, jer ne samo što ne zadovoljava standarde EU, nego ni domaće propise za odlaganje otpada. Nelegalna "divlja" smetlišta istaknuta su kao druga velika grupa problema na teritoriji Čačka, a ona se nalaze bilo u gradu, pored kontejnera, na slobodnim površinama, bilo u selima, banjama, rekama, kanalima za navodnjavanje. Ankete među građanima Čačka potvrdile su da oni imaju visoku svest o ovom problemu. Najviše anketiranih se izjasnilo da je otpad najznačajniji problem životne sredine u toj opštini, a na pitanje "da ste u prilici da donosite odluke, sa kojim problemima životne sredine biste se prvo pozabavili?", 50,3 odsto anketiranih se odlučilo upravo za otpad.

Na osnovu svih analiza postojećih problema, sproveden je projekat koji je za cilj imao smanjenje negativnog uticaja otpada na životnu sredinu grada Čačka. Jedan od najvažnijih nosilaca tog projekta je Sekopak, privredno društvo koje raspolaže resursima i znanjem neophodnim za razvoj i unapređenje sistema za sakupljanje i reciklažu otpada. Sekopakova uloga na projektu podrazumevala je infrastrukturnu pomoć, konsultantsku podršku, medijsku

projekta do ugovora

promociju, edukaciju i anketiranje građana, analize podataka.

Jedan od ključnih momenata pilot-projekta bilo je iznalaženje najboljeg modela razvrstavanja otpada na mestu nastanka. Povodom toga, ispitivana su tri modela.

Model A podrazumevao je selekciju otpada i odlaganje u raznobojne kontejnere postavljene ispred objekata kolektivnog stanovanja. Građani su zamoljeni da odlažu suvi otpad u plavi kontejner, a mokri u sivi kontejner, a radnici JKP Komunalac preuzimali bi selektovan otpad prema utvrđenom rasporedu. Ideja za uvođenje ovakvog načina primarne selekcije potiče iz različitih iskustava iz zemalja Zapadne Evrope, pre svega iz Italije, gde postoje tzv. ekološka ostrva. Međutim, građani nisu pozitivno reagovali na ovako ponuđen način selekcije otpada, a sadržaj suvog otpada u plavim kontejnerima kretao se između 15,5 odsto i 16,5 odsto.

Model B značio je selekciju otpada i odlaganje: suvog otpada u plave kante i mokrog otpada u zelene kante. Raznobojne kante

podeljene su građanima u individualnom načinu stanovanja, gde je ovaj model jedino i primenjiv. Posao građana bio je da pravilno selektovan otpad odlažu u odgovarajuće posude i obezbede radnicima slobodan pristup za preuzimanje otpada na svakih 14 dana. Građani su prihvatili ovaj način selekcije u svojim dvorištima, ali efikasnost nije bila zadovoljavajuća. Sadržaj suvog otpada u plavoj kanti kretao se između 40 i 50 odsto. U okviru ovog modela rađene su i edukacije "od vrata do vrata". Uočen je početni pozitivan efekat nakon posete edukatora, ali se lagano gubio tokom narednih nekoliko meseci.

Model C je predstavljao selekciju i odlaganje suvog otpada u sivu polietilensku kesu i odlaganje mokrog otpada u standardnu posudu za otpad. Ovaj model primenjiv je u svim objektima stanovanja i u privrednim subjektima. Obaveza građana je da odvoje suvi otpad i iznesu ga određenog dana ispred svog stana ili dvorišta odakle ga preuzimaju radnici Komunalca. Ovaj model je odmah dao veoma dobre rezultate i bio u velikoj meri prihvaćen od građana. Više od 60 odsto otpada nalazilo se uredno upakovano u PE kesama. Uvođenje kese kao sredstva za primarnu selekciju otpada ključni je događaj od kada se Čačak kao zajednica počeo baviti selekcijom otpada. Pokazalo se da je kesa nezaobilazno sredstvo, bez obzira na to da li će se koristiti i druga posuda (kante ili kontejneri). U ovoj fazi projekta, u proces masovne edukacije direktno su

bili uključeni i škole, nevladin sektor, pojedinci, znatno je povećana komunikacija između radnika JKP i građana, i primenjen model masovne edukacije kroz posetu "od vrata do vrata".

Edukativne aktivnosti pilot-projekta obuhvatale su veliki broj aktera raznih uzrasta i zanimanja i široku paletu akcija. Obuka za edukatore-volontere odvijala se kroz seminare, radionice, stručne ekskurzije. Održan je i "Vršnjački seminar" namenjen učenicima osnovnih i srednjih škola iz grada i sela. Organizovani su i seminari za vaspitače iz vrtića, kako bi učestvovali u edukaciji dece u oblasti otpada, kao i seminari i terenske radionice za radnike JKP-a.

U okviru projekta stručna ekipa Sekopaka napravila je trening za novinare, a realizovana je i tradicionalna međunarodna umetnička kolonija "Stvaranje iz otpadnih materijala". Uz podršku Sekopaka, za edukatore je organizovana studijska ekskurzija u zemlje EU, gde su posećeni centri za reciklažu u Slovačkoj, Austriji, Sloveniji. Na kraju, pored mnogih TV i radio emisija i članaka u novinama, kao i predstavljanja na bilbordima, projekat je uz pomoć Sekopaka promovisan i na sajmu Eko-fair u Beogradu 2008, na kome je dobio Grand pri za najbolje predstavljanje lokalne uprave.

Pilot-projekat u Čačku pokazao je neophodnost integrisanog upravljanja komunalnim otpadom, što je direktno upućivalo na to da je što pre i zakonski trebalo regulisati obaveze za sve proizvođače, distributere, za sve one koji na tržište plasiraju robu koja nakon upotrebe postaje otpad. Integrisani sistem podrazumeva da su te kompanije dužne da se pobrinu za ambalažu koju plasiraju na tržište i nakon što je ona upotrebljena. Za razliku od klasičnog sistema upravljanja otpadom, koji se svodi na jednostavnu delatnost JKP-a i obavezu građana da plaćaju uslugu, integrisani sistem znači veliki broj tehničkih operacija, složenu infrastrukturu, veliki broj učesnika i aktivno učešće svih građana.

Istovremeno, rezultati ovog prvog pilot-projekta – izbor modela selekcije, tehničko opremanje i edukacija – mogu biti primenjivi i na druge lokalne zajednice, tako da njih čeka lakši put ako koriste iskustva Čačka.

U skladu sa kasnije donesenim zakonom o ambalaži i ambalažnom otpadu, ove godine je potpisan i dugoročni ugovor između čačanskog Komunalca i nacionalnog operatera za upravljanje otpadom Sekopaka. Proizvođači će na taj način posredno, preko nacionalnog operatera, subvencionisati komunalna preduzeća za skupljanje otpada. Tako je predviđeno da Komunalac za ovu godinu prikupi 820 tona ambalažnog otpada i preda ga na reciklažu, za šta je predviđena naknada od 40.000 evra. S obzirom na po ovom pitanju razvijenu svest u Čačku i već preduzete krupne korake u postupanju otpadom, kao i da je Čačak jedini grad u Srbiji koji i u završnoj selekciji razvrstava čvrsti otpad, on pripada samom vrhu naših uspešnih gradova u upravljanju komunalnim otpadom.

Intervju: Rebeka Božović, generalna sekretarka Sekopaka d.o.o. Beograd

Nove navike i nov

Rođena u Beogradu, srednju školu završila u Finskoj, nakon čega upisuje Filološki fakultet u Beogradu i diplomira kao profesor japanskog jezika i književnosti. Tokom dugogodišnje političke karijere u prodemokratskoj stranci Nova demokratija, kasnije Liberali Srbije, stiče iskustvo u bavljenju PR-om, unutrašnjom, kao i međunarodnom politikom, predvodeći stranačku delegaciju na kongresima Liberalne internacionale i Evropske liberalno demokratske partije. Vrhunac političke karijere ostvaruje kao potpredsednik Skupštine grada Beograda u periodu od 2003. do 2005, nakon čega se posvećuje svetu biznisa. U Sekopaku je od prvog dana osnivanja organizacije, na funkciji generalne sekretarke.

Hajde da zamislimo Sekopak kao interventnu brigadu koja dolazi u jedan grad sa željom da promeni navike sredine i pokrene nešto potpuno novo. Kako sasvim pojednostavljeno izgleda proces pokretanja jednog sistema?

Pre svega, dolazak Sekopaka u jednu sredinu, sam po sebi predstavlja već nastavak započetog procesa uspostavljanja sistema za upravljanje ambalažnim otpadom. Ne bi bilo početka u pojedinim opštinama da nije bilo početne strategije na nacionalnom nivou. Proces izrade strategije pre dolaska Sekopaka podrazumeva činjenicu da jedna lokalna sredina poseduje, na prvom mestu, volju da započne sa ovim napornim poslom kome se ne vidi kraj, a onda i da je ta sredina naoružana potrebnim znanjem, minimalnim neophodnim kapacitetima i bar nekim vidom primarne selekcije otpada na kojem dalje može da se radi i unapređuje sistem.

Kada se napravi dogovor kako će se raditi, onda je Sekopak zadužen za direktnu podršku uspostavljanju sistema koji podrazumeva definisanje strategije, određivanje sredine u kojoj će se uspostavljati primarna selekcija i obima mogućeg sakupljanja, zatim posuda koje će se za tu namenu koristiti, kao i učestalost i način sortiranja. Konačno, bavimo se i iznalaženjem adekvatnog načina podrške celom sistemu – koji će se vid kampanje primeniti, sa koliko se volontera raditi, kako odabrati radnike koji će se obučiti za predstojeći posao na sakupljanju itd.

Sa partnerima najpre postignemo dogovor o svim ovim pitanjima, a onda započinje postavka dogovorenog u realnosti. Najvažniji detalj tog dogovora jeste da Sekopak na kraju obavljenog posla – sakupljene tone određenog materijala – plati nadoknadu sakupljaču ambalažnog otpada. To je naknada koja celokupan posao uspostavljanja sistema o kojem mi ovde sada razgovaramo čini *dugoročno* održivim. Jako je značajno za jednu lokalnu zajednicu, bilo da je u pitanju javno komunalno preduzeće, bilo da je reč o privatnom sakupljaču, da bude u stanju da sagleda činjenicu da je 2010. godina sam početak, te da će naredne godine i godinama nakon nje, količina potrebnog sakupljenog materijala samo da raste. To je drugi ključan momenat i objašnjava zašto se toliko insistira na izgradnji sistema u podeli partnerstva sa lokalnom samoupravom.

Koliko se brzo ustaljuju navike građana u ovoj oblasti u jednoj sredini, od momenta pokretanja

sistem

sistema upravljanja otpadom, i šta možete da zaključite na osnovu dosadašnjeg iskustva?

Znate kako, suprotno nekim izjavama na koje smo na samom početku 2006. godine nailazili da se ovako nešto nikada neće "primiti" u Srbiji, naša iskustva su pokazala da u Srbiji žive neki normalni ljudi, ni bolji ni gori od bilo kog drugog naroda, voljni da daju doprinos nečemu što ima širi društveni značaj i kontekst, i to bez ikakve novčane ili druge nadoknade. Ovo govorim, ohrabrena iskustvima koja smo imali u svojim projektima koje smo sprovodili pre nego je čitava zakonska regulativa zaživela u praksi. Naime, na delu teritorije Grada Čačka, na kojoj je bio primenjen pilot projekat (reč je o čak 20 odsto gradske teritorije sa nekoliko desetina hiljada domaćinstava), nakon najtežeg vida kampanje koju su obavljali mladi volonteri, tzv. Kampanje od vrata do vrata, preko 75 odsto ljudi je svake subote, redovno ostavljalo ispred kućnih vrata punu kesu od 120 litara svih vrsta ambalažnog otpada. Sećam se, smejali smo se tada, jer je u jednom delu teritorije sa individualnim stanovanjem, kuće sa okućnicama, samo jedan jedini vlasnik kuće odbio da učestvuje u sortiranju/razvrstavanju. Kada sam pitala mlade u čemu je problem, da li su saznali ko je i zašto neće da učestvuje, rekli su: "Ma pusti, reč je o jednom od bivših predsednika opštine!"

Reciklaža je termin koji je postao deo svakodnevice, u široj javnosti i među ljudima koji se time profesionalno bave. Vi napominjete da je "upravljanje ambalažnim otpadom" precizna formulacija procesa na koji je Sekopak fokusiran. Gde se kriju razlike između ovih pojmova?

To je interesantno pitanje. Znate, svi misle da je reciklaža sama po sebi moguća i vrlo često čujem da se ljudi odlučuju na izgradnju biznisa u reciklaži ovoga ili onoga. Reciklaža je samo jedna od karika u sistemu i to poslednja! Zamislite sada da krenete od uspostavljanja poslednje karike u bilo čemu, to bi bilo kao da je pisac napisao epilog, a knjige još nema. Zbog toga se insistira na terminu "sistem upravljanja". Karike u lancu sistema upravljanja su svi oni koji imaju udeo u poslu pripreme materijala za proizvodnju ambalaže, proizvodnje ambalaže, punjenja ili pakovanja te ambalaže, to su sve proizvođači koji proizvod stavljaju na tržište, dalje, njenog razvrstavanja i pravilnog odlaganja – to smo svi mi, potrošači i drugi korisnici ambalaže, zatim oni koji su zaduženi da razvrstaju ambalažu sakupe i prevezu je do sekundarnog sortiranja – to su sakupljači, radnici komunalnih preduzeća ili privatni sakupljači i Romi, pa onda dolazi na red kapacitet za mašinsko sekundarno sortiranje i baliranje materijala. Tek kada se svi ovi prethodno navedeni poslovi obave valjano, onda na dnevni red dolazi prevoz do kapaciteta za tretman, odnosno reciklažu. Pored svega nabrojanog, postoji i segment upravljanja sistemom bez kojeg ne može ništa da funkcioniše kako treba, što je informacija i edukacija najvažnije karike u lancu, a to je građanin. Jako je važno da donosioci odluka sagledaju ovaj krug reciklaže. Oni su dužni da ovaj krug nadgledaju i daju podršku u onom segmentu koji je najproblematičniji ili u nekoj od faza ovog procesa pokaže privremeni pad.

Reciklažna industrija u Srbiji (odnosno upravljanje ambalažnim otpadom) praktično nije ni postajala kad ste krenuli sa radom, a čini se da se sistem veoma brzo i uhodano razvija u svim gradovima sa kojima ste sklopili ugovore. Kako se ta dinamika vama čini?

Pre donošenja Zakona polovinom 2009. godine postojali su minimalni kapaciteti sakupljanja i nešto značajniji kapaciteti za tretman/reciklažu koji su svi imali velikih problema da opstanu. Deo razloga leži u činjenici da ništa od prethodno neophodnih karika u sistemu nije postojalo i nije ni bilo na pomolu, a deo leži u činjenici da su skoro sve okolne zemlje započele kakve-takve sisteme, te je dotok materijala u Srbiju za potrebe ovih kapaciteta bio jako otežan. Sada se stvari postavljaju na svoje mesto. Naš posao je da postavimo sistem i da obezbedimo da on bude efikasan, a rentabilan, dakle da bude jeftin, da ne košta građane previše, a da sa druge strane obezbedi efikasno ispunjavanje nacionalnih ciljeva koje je država donela i koji će u 2011. godini biti reciklaža deset odsto ambalažnog otpada.

Nisam zadovoljna dinamikom. Činjenica da je Sekopak, sada to već mogu da kažem, uspeo da ispuni nacionalni cilj i reciklira pet odsto ambalažnog otpada za svojih oko 150 klijenata, ne znači da se sistem uhodao. Problemi sa kojima se suočavamo na terenu su mnogobrojni, od slabe opremljenosti znanjem do devastiranih infrastrukturnih kapaciteta za čitavu problematiku otpada, preko nepostojanja potrebnog broja sanitarnih deponija u zemlji i opšteg mišljenja da je ovo grana industrije koja će se najbrže razvijati i doneti ogromnu dobit. Međutim, sa druge strane, veoma ohrabruju neke od dvanaestak opština i gradova sa kojima smo započeli ovaj posao, na primer Krajujevac, Vršac, Novi Sad, Leskovac, Sombor, Pančevo i drugi. U ovim sredinama živi preko 1,7 miliona stanovnika i naš cilj da pokrijemo sve ove stanovnike sistemom za razvrstavanje će se u narednoj godini ostvariti. Naravno, pod uslovom da se konkurencija koja se i u ovom poslu pojavila ne bavi isključivo komercijalnim ambalažnim otpadom. Time će i Sekopak naterati da prekine sa dosadašnjim naporima koji predstavljaju nekakvu opštu društvenu korist i da taj posao prepusti državi, a da se sam opredeli isključivo za dostizanje nacionalnih ciljeva.

Kako uopšte gradovi i lokalne samouprave širom Srbije reaguju na potrebu za razvojem ove industrijske oblasti? Koliko vam je vremena potrebno da ih "ubedite" da krenu u ulaganja? Po kojim principima razvijate mrežu svojih partnera u Srbiji?

Opštine čine ljudi, pa tako, kakvih ima ljudi takvih ima i opština. Jedni startuju i pre nego što smo potpisali potrebne ugovore o uspostavljanju sistema, drugi ni posle potpisa ne počinju da rade, već čekaju da ih neko dodatno pokrene i prave neke svoje nove kalkulacije. U ovom, kao i svakom drugom poslu pretpostavljam, mnogo znači šta se o vama priča. Oni koji su bili zadovoljni našom saradnjom sami su preneli svoja iskustva drugima i posle određenog broja gradova i opština, privatnih sakupljača, ljudi su sami počeli da se javljaju. Trenutno u našoj mreži postoji preko 30 ugovora sa raznim gradovima, opštinama, privatnim sakupljačima, sa preko 1,7 miliona stanovnika koji na tim teritorijama žive. Treba imati u vidu da su ovo nove stvari za svakog i za sve nas je potrebno vreme da shvatimo o čemu pričamo. Međutim, moram da naglasim da smo veoma zadovoljni dosadašnjim pokazanim poverenjem i odnosom. Nastavljamo u 2011. uvereni da je i pored velikih izazova pred nama jasnija slika sistema.

Da li je ispunjen najavljeni nacionalni plan Ministarstva za ekologiju za 2010. da se reciklira pet odsto ambalažnog otpada?

Da li ste zadovoljni saradnjom sa Ministarstvom i je li ono ispunilo vaša očekivanja?

Mogu o tome da govorim u ime Sekopaka i što se nas tiče, prema sadašnjim procenama, na njega je prenelo obaveze preko 150 klijenata koji ukupno generišu više od 150.000 tona ambalažnog otpada svih vrsta. Kada se uzme u obzir da se ukupno tržište u Srbiji procenjuje na negde oko pola miliona tona, jasno je koliko je to krupan zalogaj. Međutim, to takođe govori o tome da je veliki deo tržišta ostao nepokriven, te o tome treba da vodi brigu država. Verujem da će situacija biti mnogo jasnija krajem marta naredne godine kada je krajnji rok da se Ministarstvu podnesu izveštaji o obavljenom poslu.

Šta su vaši kratkoročni i dugoročni ciljevi?

Do kraja godine i prva dva meseca naredne, Sekopak će težiti da uspešno "zatvori" godinu, zaključiti još dvadesetak ugovora sa klijentima i pripremi prvi put u istoriji Srbije izveštaj o tome šta je uradio i kako je ispunio cilj od pet odsto u 2010. godini.

Na duže staze, radujemo se činjenici da ćemo u narednim godinama u saradnji sa odgovornom industrijom, lokalnim i privatnim sakupljačima i reciklažnim kapacitetima, uz podršku države i građana, izgraditi sistem za upravljanje ambalažnim otpadom nalik na slične uspešne sisteme drugih evropskih zemalja i da ćemo imati čime da se ponosimo.

Bavite se javnim zagovaranjem u praktično svim njegovim segmentima: saradujete sa Ministarstvom na zakonskim rešenjima, radite sa lokalnom samoupravom na pokretanju postrojenja za reciklažu, imate akcije za obuke dece na razvrstavanju otpada. Ko je vaša primarna ciljna grupa, šta izdvajate kao svoj najvažniji posao?

To je jako teško pitanje. Do sada sam naučila da su svi podjednako važni, jer bez prethodno dobro obavljenog posla, ne može se ući u sledeću fazu uspešno. Međutim, najponosniji smo možda na naše ljude koji kod kuće, pored ogromnih pritisaka sa svih strana na temu održanja porodice, kućnog budžeta, svoje sredine, ipak nađu volje i vremena da razvrstaju kartonsku, staklenu, plastičnu, metalnu ambalažu, da je spakuju u kesu i daju dalje radniku komunalnog ili je odlože u specijalan kontejner. To je, za mene, najvažnija i najdraža grupa kojoj se obraćamo.

Sekopak su osnovale praktično najmoćnije kompanije Srbije, veoma neobična pojava na našem tržištu. Da li moguće pridruživanje i drugih privrednih subjekata asocijaciji osnivača koji čine i Upravni odbor, ili je taj proces završen? Da li je Sekopak samostalan u svom poslovanju?

Sekopak je i te kako otvoren za nove industrijske grane koje još nisu zastupljene unutar asocijacije: industrija nameštaja, cementna industrija, industrija automobila. Da ne bude zabune, predstavnici ovih grana su Sekopakovi klijenti, ali ovde govorimo o osnivačkom članstvu. Evo, prilika je da na ovaj način pozovemo širi industrijski front da nam se priključi. Zajedno smo jači u ovom kompleksnom poslu, ali smo i spremniji za izazove koji neminovno dolaze.

Jeste li zadovoljni postignutim u 2010, koja je za vas bila godina velikog prodora u javnost?

Ovu godinu ćemo svi sigurno zapamtiti po trenutku u kom smo postali prvi operater u istoriji Srbije koji upravlja procesom uspostavljanja sistema. Tome smo težili godinama pre i to je veliki korak ne samo za našu organizaciju već i za našu državu. Utrli smo put drugima koji su došli posle i imali lakši zadatak pukog kopiranja našeg uspešno primenjenog modela. U 2011. godinu ulazimo sa rezultatima koji su prevazišli naše nade, ali svesni da nas naredne godine čekaju duplo veći nacionalni ciljevi i još veći odziv industrije za uključjenje u sistem.

Kampanja za 2011: "Veliko Đubre"

Knez Mihailo odlučno upire prstom u ogroman, zeleni grlić pivske flaše na svom trgu, zgužvana limenka na sred šetačke zone, ogromna plastična boca na autoputu...

Sve ovo je samo deo koncepta "Veliko Đubre" beogradskog autora Aleka Garčevića iza čije realizacije će naredne godine stati Sekopak.

Uveličane ambalaže-instalacije, koje dominiraju urbanim prostorima, treba simbolično da ukažu na činjenicu da je problem sa ambalažnim otpadom, u stvari, mnogo veći nego što na prvi pogled deluje.

Sama postavka trebala bi da traje od polovine aprila do kraja septembra, u Beogradu, i poklapa se sa turističkom sezonom.

Ovaj projekat, ne samo da treba da skrene pažnju naše javnosti na realan problem čije se rešenje ne može večno odlagati već i da turistima koji budu obilazili prestonicu predstavi Beograd kao savremenu metropolu koja ima ozbiljan odnos prema savremenim urbanim problemima.

Ovakvi koncepti komunikacije su vrlo retki kod nas, tako da bi ovaj projekat skrenuo pažnju ne samo naše već i svet-ske javnosti.

Što se same realizacije tiče jedna instalacija će biti pravljena od limenih profila, a druga od pleksiglasa. Prosečna veličina instalacija biće oko četiri metra.

I dok se turisti u kratkim pantalonama budu bezbrižno fotografisali pored ogromnih komada ambalažnog otpada, nama ostaje pitanje, da li ćemo biti odlučni u rešavanju problema sa "Velikim Đubretom", kao što je to bio knez Mihailo u proterivanju okupatora sa ovih prostora.

Вашу амбалажу у рециклажу!

У "СекоКесу" одлажете амбалажни отпад од:

Како ви можете да допринесете успостављању оваквог система?

Свако може да рециклира - појединци, фирме, кафићи, ресторани, школе, вртићи... Свако ко пије воду из флаше, сок из тетрапака, користи стаклену амбалажу или алуминијумску фолију, а одлаже је на адекватан начин доприноси изградњи новог дома здравља, савременијих учионица, бољих спортских терена, безбеднијих улица, климатизованих аутобуса јавног превоза тј. свега онога што наш живот чини лепшим, лакшим и садржајнијим.

Секопак је покренуо акцију „Вашу амбалажу у рециклажу“ која има за циљ да помогне општинама у Србији да одговорним понашањем према амбалажном отпаду допринесу побољшању квалитета живота својих грађана, као и квалитета средине у којој живимо. До овог циља стићи ћемо једино уколико се и ви активно укључите у веома једноставан и лак процес управљања амбалажним отпадом.

Потребна нам је ваша помоћ да ставимо амбалажу у рециклажу!

При разврставању отпада вашу пажњу усмерите на такозвани суви отпад: све врсте пластике и стакла, папира и картона, дрвета и метала. Све остало – кухињски отпад, баштенски отпад, pepeo и слично чини такозвани мокри отпад и њега држите одвојено од сувог отпада.

За одлагање сувог отпада користите СекоКесу, запремине 90 литара. Када напуните своју СекоКесу, пажљиво је изнесите у договорено време како би комуналне службе могле да је преузму – пажљиво, јер то није обична кеса! То је ваш лични залог за чистију животну средину!

СекоКеса ће постати ваша једина кеса за папир, картон, пластику, стакло, метал и дрво.

Секопаково знање и искуство у управљању амбалажним отпадом и логистичка подршка коју пружају општине и комунална предузећа одлична је основа за успех акције „Вашу амбалажу у рециклажу“!

POBODNO
KOPRICE PUNE
VACEM BUKETA

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec